

Autes

Causa 2019-53-RE

(Casal Ruiz c/ Bifet Garcia i d'altres)

Número de registre 313-2019. Recurs d'empara

Aute del 9 de setembre del 2019

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 8 de juliol del 2019, per la representació processal del Sr. Manel Casal Ruiz, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra la sentència del 20 de juny del 2019, dictada per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració dels drets "*a la tutela judicial efectiva*", a un procés degut, a no patir indefensió i a obtenir una decisió fonamentada en Dret, reconeguts a l'article 10 de la Constitució i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats i que es restableixi el recurrent en el seu dret i a aquests efectes es declari la nul·litat de la sentència impugnada i es retroreguin les actuacions al moment anterior al pronunciament d'aquesta sentència, per tal que se'n dicti una de nova respectant els drets vulnerats;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Vist que el magistrat, Sr. Joan Manel Abril Campoy, ha plantejat la seva inhibició en aquesta causa, la qual ha estat acceptada pel Ple del Tribunal;

Escollat l'informe del magistrat ponent, Sr. Josep-D. Guàrdia Canela;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. En el marc de la resolució de les relacions societàries per a l'explotació d'un despatx professional dedicat a l'exercici de l'advocacia entre el Sr. Manel Casal Ruiz i els Srs. Llorenç Ballester Echenique, Cristina Bifet Garcia i Miquel Julià Vila, el 19 de maig del 2016, el Sr. Manel Casal Ruiz va sol·licitar a la Batllia la designació d'una junta arbitral que havia de resoldre les divergències entre les parts, tal com aquestes ho havien pactat.

1.2. El 18 de gener del 2018, la Junta arbitral designada per la Batllia, composada per una advocada, un economista i un mediador, va dictar un laude en què decidia en equitat desestimar les pretensions del Sr. Manel Casal Ruiz.

1.3. El 16 d'abril del 2018, la representació processal del Sr. Manel Casal Ruiz va formular una demanda davant la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia en què reclamava la declaració de nul·litat del laude arbitral esmentat.

1.4. El 20 de juny del 2019, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va dictar una sentència mitjançant la qual acordava desestimar la demanda esmentada d'anul·lació del laude arbitral i imposava al demandant les costes processals.

1.5. El 8 de juliol del 2019, la representació processal del Sr. Manel Casal Ruiz va interposar un recurs d'empara contra la sentència del 20 de juny del 2019, dictada per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració dels drets "a la tutela judicial efectiva", a un procés degut, a no patir indefensió i a obtenir una decisió fonamentada en Dret, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació jurídica del recurrent

- En relació amb la interpretació efectuada per la Sala Civil de l'arbitratge d'equitat, aquesta part considera que s'omet un apartat de l'article 39.1 de la Llei 47/2014, del 18 de desembre, d'arbitratge del Principat d'Andorra, que disposa que "*Les parts han de ser tractades amb igualtat i cada una d'elles ha de tenir plena oportunitat per a fer valdre els seus drets*", d'acord amb el dret a la tutela judicial efectiva.

- Tot i reconèixer les especificitats del procediment arbitral, aquest ha de ser igualment respectuós amb els drets i els principis que conformen el nostre ordenament jurídic, i en particular, en la possibilitat que les parts puguin provar les seves al·legacions (article 10 de la Constitució).

- Aquesta part indica que va al·legar davant la Sala Civil que en la tramitació del procediment arbitral, havia sol·licitat la pràctica de diverses proves i, més concretament, l'aportació de 7 documents comptables i financers que havien de demostrar l'existència d'un acord verbal entre les parts; i que la junta arbitral va denegar la pràctica de la totalitat de les proves proposades. Per consegüent, la ratificació d'aquesta decisió per part de la Sala Civil és arbitrària i vulnera el dret a la jurisdicció, ja que d'acord amb la jurisprudència constitucional la denegació d'una prova que podria ser decisiva per conformar l'opinió del jutjador adquireix rellevància constitucional perquè no s'acompleix la finalitat bàsica d'un procés degut, que no és altra que la d'apropar-se tant com sigui possible a la veritat material del fet sobre el qual els tribunals s'han de pronunciar.

- Retreu a la Sala Civil que consideri que no s'ha fonamentat en cap causa d'anul·lació d'aquelles que estan establertes a la Llei 47/2014, quan aquesta mateixa Llei estableix que s'han de respectar els principis d'igualtat, d'audiència i de contradicció.

- Segons el seu parer, aquesta manera de procedir ha vulnerat els seus drets a un procés degut, a obtenir una decisió fonamentada en Dret i a la defensa, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

- Sobre el fons de la causa, al·lega que els elements probatoris proposats tenen una evident i important relació amb l'objecte de la controvèrsia, en ordre a determinar el repartiment dels rendiments professionals que obtenia cada una de les parts en conflicte. Per consegüent, la seva utilitat i la seva necessitat no susciten cap dubte en relació amb l'existència de la relació obligacional que pretenia demostrar.

- Retreu a la Sala Civil considerar que "*no existeix cap prova d'un pacte*", quan aquesta conclusió deriva del fet que s'ha negat la totalitat de les proves proposades, afegint que fa una valoració del material probatori aportat en autes, competència que no correspon a la funció revisora exclusivament en l'àmbit de la nul·litat del laude arbitral.

- Per tant, conclou que no ha pogut fer valer els seus drets en el procediment arbitral, fet que suposa una clara vulneració del dret a la jurisdicció, reconegut a l'article 10 de la Constitució, i contemplat a la Llei 47/2014 (articles 39 i 56), cosa que determina l'existència d'una causa de nul·litat de l'arbitratge.

- Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats i que se'l restableixi en el seu dret i a aquests efectes es declari la nul·litat de la sentència impugnada i es retrotreguin les actuacions al moment anterior al pronunciament d'aquesta sentència, per tal que se'n dicti una de nova respectant els drets vulnerats.

2.2. Argumentació de la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia

- La Sala Civil manifesta que el motiu essencial pel qual el recurrent demana l'anul·lació del laude deriva de la denegació d'una sèrie de proves fonamentals per demostrar la seva tesi, la qual vulneraria el seu dret a un judici just, reconegut a l'article 10 de la Constitució.

- Destaca que no al·lega la concurrència de cap dels supòsits d'anul·lació previstos a l'article 56.2 de la Llei 47/2014 d'arbitratge.

- Seguidament, exposa a través de la seva pròpia jurisprudència i de la del Tribunal Constitucional que l'arbitratge és una opció lliurement pactada i acceptada, alternativa a la via jurisdiccional i que utilitzar la via arbitral equival a renunciar a l'obtenció d'una decisió jurisdiccional pronunciada per una jurisdicció instituïda per la llei.

- Afegeix que el recurs a l'arbitratge ha de ser respectat pels òrgans jurisdictionals com a un mecanisme alternatiu de solució dels conflictes i controvèrsies entre els ciutadans, tret dels casos en què aquest mecanisme estigui expressament vetat.

- Aquest mecanisme té certs avantatges en la resolució de conflictes, com poden ser la celeritat, la flexibilitat, la privacitat, etc, però, les garanties processals i els raonaments jurídics no han de ser necessàriament tan exhaustius, sobretot en un arbitratge d'equitat, diferent d'un arbitratge de dret (veg. els articles 5 a 12 de la Llei 47/2014). No obstant això, la Sala Civil destaca que un arbitratge no es pot basar en l'arbitrarietat ni en la manca de motivació i imposa el respecte del dret d'audiència, d'igualtat entre les parts i de contradicció (article 39.2 de la Llei esmentada).

- Sobre el fons de la controvèrsia, relativa a l'existència o no d'un pacte verbal entre els components del despatx per repartir-se la meitat dels emoluments que un d'ells obtindria de la seva designa i funció de marmessor d'una determinada causant, la Sala Civil, després de recordar les disposicions de la Llei 47/2014 en relació amb les proves, va considerar que la junta arbitral havia rebutjat motivadament les proves que va estimar inútils, i, contràriament a allò que al·lega el recurrent, la prova que es va acceptar va ser complementada per la part contrària en la contesta a la demanda.

- La Sala Civil fa un resum de les explicacions detallades i precises en què es fonamenta la junta arbitral per arribar a la conclusió que el suposat pacte verbal no havia quedat provat, considerant que no pot afegir-hi res més.

- Per acabar, la Sala Civil considera que la demanda ha de ser desestimada perquè no concorre cap causa d'anul·lació d'aquelles previstes a l'article 56, apartats 2 i 3, de la Llei 47/2014, afegint que el recurrent ha pogut fer valer els seus drets en el decurs del procediment arbitral sense que hi hagi hagut cap dubte de la imparcialitat en l'actuació impecable i respectuosa de la junta arbitral amb els drets de totes les parts.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. El Tribunal Constitucional, segons l'article 95 de la Constitució, és l'intendent suprem de la Constitució i actua jurisdiccionalment. La seva funció en els recursos d'empara, però, no consisteix en revisar, com a última instància, l'actuació de la jurisdicció ordinària, sinó que conforma un "*nou judici*" que versa estrictament sobre el "*contingut constitucional*" de la pretensió que se li presenta (article 37.2 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional). Garanteix la jerarquia normativa superior de la Constitució sobre la resta de l'ordenament jurídic i tutela, com a instància jurisdiccional superior, els drets fonamentals i les llibertats públiques.

3.2. El recurs d'empara objecte d'aquesta decisió es projecta contra la sentència de la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia del 20 de juny del 2019. I aquesta sentència es dicta, en el procediment d'anul·lació, d'instància única, del laude d'equitat, dictat el 18 de gener del 2018, per la junta arbitral designada *ad hoc* per la Batllia quan ja s'havia promulgat la Llei 47/2014, del 18 de desembre, d'arbitratge del Principat d'Andorra, però encara no s'havia constituït el Tribunal d'Arbitratge del Principat d'Andorra (Llei 13/2018, del 31 de maig). Al llarg de tot el recurs d'empara, la part que l'interposa, dirigeix la seva crítica tant sobre el mateix

procediment arbitral com sobre la sentència dictada en el procediment d'anul·lació del laude (actuacions traslladades a la seu del Tribunal d'acord amb l'article 89.1 de la seva Llei qualificada). Considera que s'ha produït una vulneració del dret a la tutela judicial efectiva, en els seus vessants del dret a un procés degut, a no patir indefensió i a obtenir una decisió fonamentada en Dret, reconeguts en l'article 10 de la Constitució i en els articles 6 i 13 del Conveni per a la salvaguarda dels drets humans i de les llibertats fonamentals.

3.3. Ja des del primer moment cal deixar ben assentat que l'article 10 de la Constitució es refereix estrictament a la "*jurisdicció*" i que l'arbitratge no s'integra en aquest concepte. L'arbitratge és una de les anomenades ADR (*Alternative Dispute Resolution*), és a dir, una de les formes de resolució alternativa de les disputes o conflictes entre les parts. El caràcter alternatiu ho és precisament respecte de la jurisdicció i així es diu que l'arbitratge és un "*judici extern*" o un "*equivalent jurisdiccional*". La ja esmentada Llei andorrana d'arbitratge s'insereix clarament en aquesta línia, com ho fan moltes lleis d'arbitratge que, de manera més o menys fidel, segueixen l'exemple de les "*Arbitration Rules*", que van donar lloc a l'anomenada "*Llei model*" elaborada per la UNCITRAL (*Comissió de les Nacions Unides per al Dret Mercantil Internacional*) i recomanada per l'Assemblea general de l'Organització de les Nacions Unides en la seva resolució de l'11 de desembre de 1985. En aquest sistema, l'arbitratge és considerat com a una institució de dret privat a la qual s'acullen, en mèrits del principi de llibertat civil, que la Llei andorrana reconeix a l'article 5.2. a), aquelles parts que, per resoldre de forma heterònoma els seus conflictes, precisament volen sortir de la jurisdicció entesa com a institució de dret públic situada en el marc del dret processal. El laude arbitral constitueix un acte no referible a cap tipus de poder públic i, per tant, no és susceptible de recurs d'empara constitucional a partir del moment en què es lliure. Totes les consideracions anteriors s'accentuen en el supòsit en què l'arbitratge sigui d'equitat, com és aquí el cas. Per consegüent, el Tribunal Constitucional no pot entrar, per la via de l'article 10 de la Constitució, en un procediment arbitral concret. I, per tant, tampoc cal analitzar l'eventual vulneració dels articles 6 i 13 del Conveni esmentat, que no tenen rang constitucional, sens perjudici del seu alt valor interpretatiu de les normes constitucionals. Això no obstant, el Tribunal Constitucional, òbviament, pot entrar a considerar, a través del procediment adient, si una llei que reguli l'arbitratge o algun dels seus extrems resulta constitucional, o no –per exemple cas que s'imposés obligatòriament un arbitratge. I també és evident que el Tribunal Constitucional pot examinar, d'acord amb els cànons de constitucionalitat, si la sentència dictada en el procediment d'anul·lació del laude, d'indiscutible caràcter jurisdiccional, vulnera o limita algun dels drets fonamentals de la persona o de les llibertats públiques.

3.4. La part recurrent s'oposa a la sentència de la Sala Civil que resol el procediment d'impugnació del laude, pel fet que no ha atès la seva argumentació sobre la vulneració, en la tramitació del procediment arbitral, dels drets constitucionals denunciats, especialment en matèria de prova. S'esforça per substituir les raons de la Sala Civil per les seves pròpies. I intenta que sigui aquest Tribunal Constitucional aquell que ho resolgui d'una manera definitiva. Aquest posicionament, com hem dit al punt 3.1 d'aquest aute, no s'ajusta a la configuració legal del procediment d'anul·lació del laude i contradiu la naturalesa del Tribunal Constitucional. En efecte, l'article 56 de la Llei 47/2014 d'arbitratge estableix uns motius d'anul·lació taxats i que, com a regla, no han de permetre una revisió del procediment arbitral. La Sala Civil explicita que no concorre cap d'aquestes causes d'anul·lació que són les úniques que justificarien una declaració de nul·litat. I ho fa, després que, el 28 de maig del 2018, acordés incorporar a les actuacions determinats documents i que s'aportés tot l'expedient arbitral. La seva argumentació, d'una banda, estima que no hi ha hagut ni arbitrariedad ni manca de motivació en el rebuig, per inútils, de determinats medis probatoris, i, d'altra banda, considera que es van respectar els principis d'audiència i de contradicció, sense que es pugui considerar que s'hagi produït indefensió. I tot això, mitjançant una suficient fonamentació que conclou en la desestimació de la declaració de nul·litat del laude d'una manera que en cap cas resulta il·lògica, irraonable, arbitrària o absurda, criteris que constitueixen el cànon de constitucionalitat relatiu a l'article 10 de la Constitució. Per totes aquestes raons, el recurs d'empara interposat no pot ser admès a tràmit.

Per tot això que s'ha exposat.

El Tribunal Constitucional del Principat d'Andorra,

DECIDEIX:

1. No admetre a tràmit el recurs d'empara 2019-53-RE interposat per la representació processal del Sr. Manel Casal Ruiz contra la sentència del 20 de juny del 2019, dictada per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia.
2. Notificar aquest aute a la representació processal del recurrent, al president del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal.
3. Publicar aquest aute, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

Acordat a Andorra la Vella, el 9 de setembre del 2019.

Dominique Rousseau
President

Josep-D. Guàrdia Canela
Vicepresident

Laurence Burgorgue-Larsen
Magistrada